

KONSTRUKCJA RÓL SPOŁECZNYCH ARBITRA SPORTOWEGO

Każda jednostka w trakcie swojego życia znajduje się w centrum oddziaływania różnych kręgów oraz grup społecznych. Formułują one określone standardy postępowania i ocen osób fizycznych, obowiązki, których wykonania się od nich oczekuje, a także przyznają im zróżnicowane prawa. W związku z tym dana osoba może realizować równoległe kilka ról społecznych, tak jak aktor może w tym samym czasie grać kilka ról teatralnych¹. Ogólne twierdzenia na temat ról społecznych wymagają zazwyczaj szczegółowego studium porównawczego przedstawianego w takiej postaci, w jakiej role te są odgrywane przez jednostki we współdziałaniu z konkretnymi środowiskami (kręgami społecznymi). Niektórzy socjologowie utożsamiają te kręgi ze zorganizowaną grupą społeczną. Zakładają wobec tego, że każda rola społeczna stanowi integralną część „struktury” określonej grupy². Jednakże liczne i zróżnicowane role społeczne są realizowane także w obrębie kręgów społecznych, których uczestnicy, jakkolwiek pozytywnie oceniający jednostkę i niekiedy z nią współdziałający, nie stanowią zorganizowanej grupy. W takim właśnie kontekście sytuacyjnym można w szczególności konstruować status prawny i pozycję arbitra sportowego. Realizuje on swoją rolę społeczną w ramach organizacji sędziowskiej, działającej w strukturze narodowej federacji sportowej, podlegając jednak ocenie nie tylko ze strony jej władz, ale również pozostających na zewnątrz danego związku dziennikarzy i licznych kibiców, śledzących na bieżąco rywalizację w różnych dyscyplinach sportu. Takie ujęcie odnosi się także do zawodników uprawiających poszczególne konkurencje sportowe.

Współczesny sport jako ponadnarodowy fenomen kulturowy opisywany jest zazwyczaj przy zastosowaniu autonomicznej siatki pojęciowej. Takie terminy jak „lekkoatleta”, „szermierz” czy „zawodnik” pozwalają niewątpliwie określić różne role i funkcje pełnione przez te podmioty ruchu sportowego w związku z upra-

¹ F. Znaniecki (2011), *Relacje społeczne i role społeczne. Niedokończona socjologia systematyczna*, Warszawa, s. 273.

² Tamże, s. 277.

wianymi przez nie dyscyplinami sportu. Ale istnieją i takie instytucje, które, choć większość osób wiąże je z działalnością sportową, to jednak przed ich analizą wymagają uprzedniego odróżnienia od pojęć występujących w innych sferach życia społecznego. Należą w szczególności do nich takie terminy, jak arbitraż, sędzia czy arbiter. Każde z tych pojęć znane jest zwłaszcza prawnikom, występującym w sądach państwowych bądź polubownych czy też uczestniczącym przy rozwiązywaniu trudnych sporów międzynarodowych. Nie są one również obce podmiotom ruchu sportowego, choć inaczej są przez nie rozumiane.

Arbitraż jest instytucją, za pośrednictwem której osoby trzecie (określane mianem arbitrów) rozstrzygają, zamiast sędziego państwowego, spór cywilnoprawny między stronami, które upoważniły arbitrów do orzekania, sporządzając zapis na sąd polubowny³. Należy przyjmować, iż ta konstrukcja prawna, choćby ze względu na jej poufność, jest wykorzystywana zwłaszcza w obrocie gospodarczym. Relatywnie mniej osób łączy termin arbitraż z wypełnianiem określonych ról społecznych przez sędziów (arbitrów) sportowych. Ale ich aktywność jest z kolei szerzej rozpoznawalna we współczesnym świecie, choćby ze względu na kontrowersyjność podejmowanych przez nich decyzji. Stąd też poświęcenie odrębnego opracowania działalności sędziów sportowych jest całkowicie usprawiedliwione.

Pierwszą, podstawową funkcją i zarazem rolą wypełnianą przez arbitra sportowego (lub według innego nazewnictwa – sędziego, komisarza zawodów itp.⁴) jest kontrolowanie prawidłowego przebiegu zawodów sportowych⁵, w szczególności przez weryfikowanie, czy ich uczestnicy przestrzegają reguł gry właściwych dla danej dyscypliny sportu⁶, zaś w razie potrzeby podejmowanie decyzji sankcjonujących ich naruszenie lub przywrócenie obowiązywania wskazanych reguł. Ze stwierdzeniem ich pogwałcenia może wiązać się natychmiastowe przerwanie gry oraz przyznanie określonego uprawnienia przeciwnikowi (zdobyty punkt, rzut karny czy wolny) i ewentualnie nałożenie sankcji na osobę bądź zespół naruszający przepisy gry.

³ T. Ereciński, K. Weitz (2008), *Sąd arbitrażowy*, Warszawa, s. 15.

⁴ Pojęciem sędziego (arbitra) obejmuje się także, w zależności od dyscypliny sportu, sędziów liniowych, bocznych czy pomocniczych. W dniu 8.12.2015 roku Międzynarodowa Federacja Piłki Ręcznej (IHF) zawiesiła wszystkich sędziów meczu Korea Płd. – Francja w trakcie mistrzostw świata w piłce ręcznej kobiet w Danii za nieprawidłowe sprawdzenie jednej z akcji meczu za pomocą zapisu wideo przez tzw. sędziów stolikowych, w tym sędziego polskiego, co spowodowało nieuznanie prawidłowo zdobytej bramki przez Koreankę i wypaczenie wyniku meczu, który skończył się remisem 22:22. Por. *Przegląd Sportowy* z 9.12.2015 r., nr 287, s. 15.

⁵ TF. Buy, J-M. Marmayou, D. Porrachia, F. Rizzo (2009), *Droit du sport*, Paris, s. 421.

⁶ A. Wach (2005), *Alternatywne formy rozwiązywania sporów sportowych*, Warszawa, ss. 95 i n.

Zważywszy na fakt, iż istotą rywalizacji sportowej jest porównanie umiejętności ich uczestników, znajdujące odzwierciedlenie w końcowym rezultacie zawodów, przeto arbiter powinien podejmować jedynie takie decyzje, które gwarantować będą uczciwość oraz sprawiedliwość, a tym samym i ważność przebiegu współzawodnictwa sportowego. Fizyczna obecność na boisku lub innym miejscu rywalizacji, połączona ze znajomością przepisów gry, doświadczeniem i odpowiednim przygotowaniem psychomotorycznym, powinny umożliwić każdemu sędziemu sportowemu niezależne oraz bezstronne prowadzenie zawodów na każdym szczeblu rozgrywek.

W niektórych dyscyplinach sportu funkcje, i tym samym role społeczne, realizowane przez arbitra sportowego, są o wiele szersze. Z jednej strony może on być zobowiązany do sprawdzenia, przed rozpoczęciem zawodów, przestrzegania norm federacyjnych dotyczących miejsca oraz czasu ich przeprowadzenia, zachowania kategorii wiekowych zawodników, posiadania przez nich kart zdrowia, a przez trenerów stosownych licencji do prowadzenia zespołów. Z drugiej strony na sędziego sportowego może być nałożony obowiązek podejmowania decyzji, mających co prawda za przedmiot zdarzenia peryferyjne dla zawodów sportowych, ale takie, które z nimi są immanentnie związane. Tak jest np. w razie konieczności odwołania lub przerwania meczu piłkarskiego przez arbitra ze względu na niesprzyjające warunki atmosferyczne lub utarczki między kibicami rywalizujących ze sobą zespołów.

Prawidłowe wypełnianie przez sędziów sportowych powierzonych im funkcji uzależnione jest w znacznej mierze od stworzenia odpowiednich warunków do ich realizacji. Na międzynarodowych federacjach sportowych oraz związkach krajowych spoczywa zatem obowiązek szkolenia i doszkalania arbitrów, a także wyznaczania najlepiej przygotowanych spośród nich do prowadzenia zawodów odbywających się w najwyższych klasach rozgrywkowych lub w ramach rywalizacji międzynarodowej. Przy ich nominacji uwzględniane są sporządzane na bieżąco rankingi i listy klasyfikacyjne, które, co do zasady, nie mogą być poddawane zewnętrznej, zwłaszcza sądowej, kontroli⁷

W najpopularniejszych dyscyplinach sportu wysokokwalifikowanego z sędziami sportowymi podpisywane są kontrakty profesjonalne (zawodowe), nie stwarzające jednak zazwyczaj stosunku pracy podporządkowanej (zależnej)⁸ z federacjami sportowymi. Choć wskazani arbitrzy, jak i ci, którzy wypełniają swoje funkcje, np. na podstawie umowy zlecenia, mogą korzystać ze szczególnego reży-

⁷ Szerzej na ten temat pisze M. Baddeley (1996), *Le sportif, sujet ou objet? La protection de la personnalité du sportif*, Basel, s. 239.

⁸ J. Szmata (2007), *Male struktury społeczne. Wstęp do mikrosocjologii strukturalnej*, Warszawa, s. 82.

mu finansowego, to ich działalność w ramach federacji traktuje się z reguły jako akcesoryjną i usługową. Wielu sędziów sportowych, zwłaszcza w mniej popularnych dyscyplinach sportu, prowadzi zawody sportowe, otrzymując jedynie zwrot kosztów podróży. Niemniej pozostaje faktem, iż są oni w równym stopniu narażeni na krytyczne uwagi, wyzwiska czy ewentualną agresję ze strony kibiców. Kwestia ta ma jednak już szerszy wymiar.

Realizacja przez arbitra sportowego określonej funkcji w ramach federacji sportowej wiąże się z pełnieniem przez niego nie tylko roli społecznej polegającej na zapewnieniu przestrzegania przez zawodników obowiązujących reguł gry, ale również, przynajmniej pośrednio, z oceną jego działalności ze strony kibiców sportowych i różnych środowisk opiniotwórczych. Jest to niewątpliwie pochodną faktu, że wskazanych ról społecznych nie można wypełniać w jakiegokolwiek próżni, lecz w odniesieniu do określonego otoczenia⁹

Stąd też, pomimo istnienia względnie stałych norm, wartości, oczekiwań i wzorów zachowań, wiele osób sympatyzujących najczęściej z zespołem gospodarzy zawodów – z którymi sędzia sportowy wchodzi nawet niekiedy w krótkotrwały kontakt przed ich rozpoczęciem – oczekuje częstokroć od niego sprzyjania w większym stopniu ich drużynie, aniżeli zespołowi gości. Taka postawa działa czy udziela się niekiedy kibicom, którzy zaczynają oczekiwać od sędziego reakcji, przekonań czy postaw, sprzyjających miejscowej drużynie¹⁰.

Z tych też względów nie może dziwić fakt, iż współcześnie najbardziej dyskusyjnym aspektem ról społecznych wypełnianych przez arbitra sportowego jest kwestia oceny trafności decyzji podjętych przez niego w trakcie zawodów. Choć formalnie stanowią one przejaw realizacji reguł gry, to w praktyce mogą stwarzać lub powodować określoną niekorzyść dla konkretnego zespołu lub zawodnika, wywołując niezadowolenie, a niekiedy nawet oburzenie w węższych lub szerszych kręgach społecznych. Tak jest przykładowo w razie niesłusznego wykluczenia piłkarza z meczu ligowego, żuźłowca z powtórzonego wyścigu w zawodach Grand Prix, nałożenia kary meczu na hokeistę czy uznania prawidłowej piłki meczowej (setowej) za wadliwą. Za słowami krytyki podjętej decyzji kryją się niekiedy zarzuty stronniczości arbitra, sprzyjania drużynie gospodarzy czy nadużycia uprawnień przez sędziego, których z reguły nie można udowodnić, chyba że *ex post* zostanie wszczęte postępowanie dyscyplinarne lub karne zmierzające do stwierdzenia istnienia czynu korupcyjnego. Należy przyjmować, iż najczęściej dyskusyjna decyzja arbitra sportowego jest pochodną braku koncentracji, umiejętności, słabego przygotowania fizyczno-mentalnego czy też złej współpracy z sędziami liniowymi.

⁹ R.K. Merton (1982), *Teoria socjologiczna i struktura społeczna*, Warszawa, ss. 60 i n.

¹⁰ Na temat tego typu zachowań w socjologii pisze np. J. Szmatka (2007), dz. cyt., ss. 150 i n.

W tym kontekście pojawia się oczywiście pytanie o możliwość podważenia – zwłaszcza w trybie zewnętrznym – decyzji arbitra sportowego, bez względu na to, czy imputuje mu się równocześnie wadliwe zastosowanie reguł gry. Odpowiedź w tym zakresie jest z reguły negatywna. W ramach ruchu sportowego przeważa wszakże zapatrywanie, iż podejmowane przez sędziego sportowego decyzje muszą mieć ostateczny i niepodważalny charakter, wobec czego nie powinny być uchylane lub zmieniane ani przez organ prowadzący rozgrywkę lub mogący kontrolować rozstrzygnięcia wewnętrzzwiązkowe, ani tym bardziej przez podmiot trzeci (np. sąd państwowy lub arbitrażowy)¹¹.

Definitywna natura wskazanych decyzji usprawiedliwiana jest najczęściej przez fakt, iż przebieg gry (zawodów) nie może być niczym krępowany z zewnątrz, zaś orzeczona w jej trakcie sankcja nie może być kwestionowana po zakończeniu zawodów¹². Z tych względów, np. rozstrzygnięcie sędziego hokejowego, nakładające karę meczu na obrońcę zespołu gospodarzy z powodu zakwalifikowania przewrótce przeciwnika nie jako dozwolona gra ciałem, lecz jako świadomy atak wysoko podniesionym kijem, powinno być niezaskarżalne, nawet jeśli okaże się *post factum* decyzją wadliwą (w szczególności w następstwie obejrzenia spornej akcji w zwolnionym tempie na ekranie telewizyjnym), gdyż ta niekorzyść dla jednej ze stron rywalizacji, wynikająca z naruszenia reguł gry, zostaje ograniczona do odbywających się zawodów.

Zdając sobie sprawę ze zbyt rygorystycznych konsekwencji niezaskarżalności decyzji arbitra sportowego, w niektórych dyscyplinach sportu, wychodząc także naprzeciw głosom kibiców sportowych i przedstawicieli wielu środowisk opiniotwórczych, postanowiono ograniczyć możliwości powstawania omyłek sędziowskich. Dla ich wyeliminowania wykorzystano w pierwszym rzędzie nowoczesne urządzenia elektronicznej rejestracji przebiegu zawodów sportowych. Relatywnie najszersze zastosowanie znajduje obecnie instytucja *challenge* w piłce siatkowej. Pozwala ona trenerom rywalizujących drużyn na sprawdzenie prawidłowości przeprowadzonej akcji pod kątem ustalenia, przy pomocy zapisu wideo, czy np. piłka po zagrywce znalazła się poza linią końcową, względnie czy zawodnicy tworzący blok nie dotknęli jej przed opuszczeniem przez nią pola gry. Stwierdzenie tych i podobnych okoliczności pozwala sędziemu głównemu na podjęcie decyzji w sprawie przyznania punktu (oraz zagrywki) jednej z rywalizujących drużyn. Także np. w tenisie ziemnym czy hokeju na lodzie arbitrzy mają możliwość sprawdzenia przy pomocy zapisu wideo, czy np. piłka meczowa prze-

¹¹ Jako pierwszy pogląd taki sformułował M. Kummer (1973), *Spielregel und Rechtsregel, Abhandlungen zum Schweizerischen Recht*, Berne, ss. 23-25.

¹² Tamże; Por. także: J.F. Perrin (1992), *Droit civil V, Droit de l'association* (art. 60-79 CC), Fribourg, s. 140.

kroczyła pole gry lub czy krążek znalazł się w bramce po oddaniu strzału z pozycji spalonej względnie po uprzednim sfaulowaniu bramkarza drużyny broniącej.

Podobne możliwości nie istnieją w najpopularniejszej od lat dyscyplinie sportu, jaką jest futbol. Działacze Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej (FIFA) próbują usprawiedliwić swoją niechęć do zmian okolicznością, iż przepisy gry w piłkę nożną są tworzone i modyfikowane przez niezależną organizację, jaką jest Międzynarodowa Rada Piłkarska (International Football Association – IFAB), będąca stowarzyszeniem prawa szwajcarskiego. Pozostaje faktem, iż będących jej członkami przedstawiciele czterech brytyjskich związków piłkarskich, tj. Anglii, Irlandii, Szkocji i Walii, cechuje duży konserwatyzm. Ale w sytuacji, gdy w związku z ujawnioną aferą korupcyjną FIFA przeżywa duży spadek społecznego zaufania, wspólny i mocny głos różnych środowisk sportowych powinien doprowadzić do dopuszczenia możliwości korzystania także w futbolu z zapisu wideo w sposób ułatwiający pracę sędziów i minimalizujący możliwość popełniania przez nich pomyłek.

Mimo że we współczesnym sporcie aktualne jest nadal powiedzenie, iż „arbitr i jego błędy stanowią immanentną część gry”, a ich wyeliminowaniu przed podjęciem ostatecznej decyzji sędziowskiej służy np. wskazana powyżej instytucja *challenge*, to z drugiej strony stawiane jest pytanie, czy nie istnieją jeszcze inne sposoby eliminowania wadliwych decyzji arbitrów sportowych. Możliwość ich wyróżnienia wiąże się najczęściej z przeprowadzaną w wielu dyscyplinach sportu procedurą homologacji wyników sportowych. Choć zatem arbitrzy sportowi podejmują formalnie decyzje konstytutywne dla przebiegu rywalizacji sportowej i końcowego jej rezultatu, to wskazuje się na celowość ich skorygowania przez instancje federalne, zwłaszcza wtedy, gdy zaistniały błąd jest konsekwencją wadliwego funkcjonowania urzędów, a nie omyłki sędziowskiej.

Przykładowo, w następstwie przeprowadzenia procedury homologacji wyniku ustanawiającego nowy rekord świata w skoku o tyczce w trakcie zawodów krajowych może nastąpić nie tylko potwierdzenie, ale i unieważnienie uzyskanego rezultatu sportowego. Może ono być pochodną nieposiadania przez organizatora imprezy sportowej odpowiedniego sprzętu elektronicznego do mierzenia wysokości. Anulowanie jednostkowej decyzji sędziego lekkoatletycznego, podjętej najczęściej w dobrej wierze, nie pociąga z reguły za sobą istotnych skutków dla osób trzecich.

Inaczej sytuacja może rysować się w grach zespołowych, np. w razie dopuszczenia przez arbitra do zawodów piłkarzy, legitymujących się fałszywymi paszportami, w celu ukrycia rzeczywistego ich wieku. Zweryfikowanie w takiej sytuacji meczu wygranego przez klub – w którym oni występowali – jako walkower dla strony przeciwnej może pociągać za sobą konieczność zmiany ostatecznej

tabeli rywalizacji sportowej. Taka sytuacja spotyka się z mieszanymi odczuciami wśród kibiców i w samym środowisku sportowym. Jej realizacja może prowadzić wszakże do naruszenia istotnych interesów osób trzecich. Choć faktycznie w centrum uwagi jest wówczas organ prowadzący rozgrywkę, to związane z tą sytuacją zarzuty mogą być również kierowane pod adresem sędziego sportowego, który we właściwym czasie nie zachował określonych aktów staranności.

Rozwiązanie tego rodzaju sytuacji nie jest łatwe. Choć bowiem we współczesnym prawie sportowym wskazuje się na konieczność ochrony podstawowych wartości, reguł i zasad ruchu sportowego, to równocześnie akcentuje się fakt, iż następcza zmiana decyzji arbitra sportowego – zatwierdzonej już przez organ prowadzący rozgrywkę – może nastąpić jedynie przy ścisłym zastosowaniu zasad: nienaruszalności (stabilności) oraz integralności współzawodnictwa sportowego. Ta druga postuluje, aby wynik końcowej rywalizacji sportowej odpowiadał rezultatom osiągniętym w uczciwy sposób przez zespół lub sportowca w trakcie zawodów, co w przypadku stwierdzenia w przyszłości np. istnienia przewinienia dopingowego lub korupcyjnego może wymagać modyfikacji *ex post* zweryfikowanej już tabeli rozgrywek¹³. To zaś może już jednak kolidować z zasadą nienaruszalności (stabilności) zakończonej rywalizacji sportowej, co wymaga oczywiście podjęcia racjonalnej decyzji przez organ prowadzący dane rozgrywkę.

Stąd też regulaminy sportowe najczęściej przyjmują, iż inne, niż dopingowe czy korupcyjne, nieprawidłowości dotyczące przebiegu zawodów, jak np. korzystanie przez zawodników z niewłaściwych ubiorów, nie powinny, po upływie terminów zaskarżenia decyzji, w tym po homologacji (weryfikacji) ostatecznej tabeli rozgrywek, powodować konieczności jej zmiany. W ten sposób toruje sobie coraz częściej drogę komplementarna do wskazanych wyżej reguł zasada „bezpieczeństwa rywalizacji sportowej”, zakładająca, iż szczególny interes z nią związany powinien przemawiać za tym, aby decyzje podjęte przez arbitra na boisku uzyskiwały charakter definitywny i nie podlegały dalszemu zaskarżeniu, w szczególności po wyczerpaniu istniejącej procedury homologacyjnej.

Z działaniami arbitra sportowego zorientowanymi na przestrzeganie prawidłowego przebiegu rozgrywek sportowych wiąże się ryzyko powstawania szkód majątkowych i niemajątkowych, za których zaistnienie odpowiedzialne są różne podmioty. Wynikają one z zachowania, rzadziej zaniechania uczestników ruchu sportowego, a także widzów, jako bezpośrednich obserwatorów zawodów sportowych. W wyniku ich agresji lub przemocy fizycznej, mogącej także pochodzić od zawodników, członków sztabu trenersko-medycznego czy dziennikarzy, arbiter sportowy staje się niekiedy ofiarą czy też poszkodowanym, którego dobra

¹³ A. Wach (2015), Arbitraż sportowy. W: A. Szumański [red.], *System prawa handlowego*, t. 8, *Arbitraż handlowy*, Warszawa, s. 971.

osobiste podlegają ochronie w drodze karnej lub cywilnoprocesowej. Poszkodowany arbiter może osobiście lub przy pomocy organu prowadzącego rozgrywkę, względnie stowarzyszenia zrzeszającego sędziów w danej dyscyplinie sportu, dochodzić odszkodowania w drodze postępowania adhezyjnego (dodatkowego) w ramach procesu karnego, w którym osądzany jest sprawca przestępstwa, lub przed właściwym sądem cywilnym¹⁴. Niekiedy jednak szkoda po stronie sędziego sportowego może wynikać ze zdarzeń niezawinionych przez kogokolwiek. Tak jest przykładowo w razie zaistnienia wypadku z jego udziałem w trakcie zawodów lekkoatletycznych czy rozbicia się tablicy plastikowej w czasie meczu koszykówki.

W obu przedstawionych sytuacjach arbiter sportowy może liczyć na to, że przynajmniej część uszczerbku na zdrowiu lub powstałej w jego mieniu szkody majątkowej zostanie pokryta przez ubezpieczyciela. Sposób załatwienia roszczeń odszkodowawczych nie rzutuje, z reguły, na przebieg postępowania dyscyplinarnego, w ramach którego powinna nastąpić wewnątrzorganizacyjna ocena naganego zachowania podmiotu ruchu sportowego, wymierzonego, choćby nieumyślnie, wobec sędziego zawodów. Relatywnie rzadko jest on inicjatorem takiej procedury wewnątrzziązkowej, która jest wszczynana z urzędu lub na wniosek rzecznika dyscyplinarnego. Arbiter sportowy może pełnić rolę świadka zdarzeń deliktowych, dotyczących jego osobiście lub innych uczestników rywalizacji sportowej¹⁵.

O wiele rzadziej możemy mieć do czynienia z sytuacją, w której sędzia sportowy jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną innemu uczestnikowi rywalizacji sportowej lub jej postronnemu obserwatorowi. W następstwie jego agresywnego zachowania wobec np. zawodnika, trenera czy fotoreportera arbiter sportowy może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej, dyscyplinarnej lub cywilnoprawnej¹⁶. W skrajnej sytuacji nałożone na niego sankcje mogą uniemożliwić mu dalsze pełnienie roli sędziego, choć zazwyczaj orzeczona kara będzie miała charakter czasowy. W przypadku ewentualnej oceny zachowania arbitra przez sąd cywilny może wchodzić w grę odpowiedzialność solidarna podmiotu zarządzającego rozgrywkami względnie organizacji zrzeszającej arbitrow, wyznaczającej arbitrow na konkretne zawody.

Przedstawione powyżej uwagi pozwalają stwierdzić, iż podstawowa rola społeczna arbitra sportowego związana z kontrolowaniem prawidłowego przebiegu zawodów sportowych nie wyczerpuje wszystkich pełnionych przez niego

¹⁴ J-P. Karaquillo (1990), Arbitre de jeu. W: F. Alaphilippe [red.], *Dictionnaire juridique Sport*, Paris, ss. 40 i n.

¹⁵ G. Durry (1981), *Aspects juridique de l'arbitrage*, Paris, ss. 78 i n.

¹⁶ Szerzej na ten temat pisze J-P. Karaquillo (1990), dz. cyt.

ról i funkcji związanych z uczestnictwem we współczesnym sporcie. W związku z realizacją omawianych zadań sędzia sportowy zajmuje bez wątpienia uprzywilejowaną pozycję w strukturze społecznej sportu. Swoim zachowaniem, a przede wszystkim podejmowanymi na boisku lub innym placu gry decyzjami, wpływa na określone postrzeganie danej dyscypliny sportu przez różne kręgi i grupy społeczne, także niezwiązane bezpośrednio ze środowiskiem sportowym. Odwołanie się do ról społecznych sędziego sportowego jest wobec tego rodzajem wyjaśnień funkcjonalnego działania danej instytucji społecznej.

Dla nielicznych arbitrów sportowych kariera sędziowska staje się punktem wyjścia dla pełnienia wielu innych ról w sporcie, zwłaszcza w charakterze działacza sportowego. Znaczna część sędziów sportowych po zakończeniu swoich karier realizuje swoją aktywność przez pełnienie już mniej medialnych funkcji obserwatorów. Ale przez kibiców sportowych, a niekiedy i szerszą opinię publiczną, są już oceniani jedynie przez pryzmat osiągnięć sędziowskich czy ich braku, czy też przez specyficzny sposób prowadzenia zawodów. To publiczne zainteresowanie karierami poszczególnych arbitrów sportowych niesie jednak również za sobą określone niebezpieczeństwo.

W dobie rozwiniętych technologii elektronicznych, w tym Internetu, nieraz jedna błędna decyzja może zadecydować o zakończeniu nawet dobrze zapowiadającej się kariery sędziowskiej. Zdarzają się bowiem sytuacje, że arbiter, który popełnił istotny błąd w zakresie interpretacji reguł gry, nie wytrzymuje po zapoznaniu się z licznymi wpisami internetowymi, presji środowiskowej i podejmuje decyzję o niekontynuowaniu funkcji prowadzenia zawodów sportowych. Ale z drugiej strony, przykładowo w piłce nożnej, znane są przypadki arbitrów, którzy po ukończeniu 65. roku życia prowadzą nadal mecze juniorów na szczeblu okręgu, będąc zarazem obserwatorami sędziów w spotkaniach seniorów w najniższych klasach rozgrywkowych. I choć działalność tych osób nie przyciąga już zainteresowania szerszej opinii społecznej, to stanowi również przejaw realizacji ról społecznych, których nie można tracić z pola widzenia, gdyż rzutują one na ogólny obraz aktywności środowiska sędziowskiego we współczesnym sporcie.